

VAN BOEKWEITBOER TOT DRONEPILOOT

Historisch verhaal in 5 scenes

door

CEES BAVIUS

TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.

Tel: 072 - 5 11 24 07

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Website: www.toneeluitgeverijvink.nl

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **VAN BOEKWEITBOER TOT DRONEPILOOT** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties en eventuele andere publicaties de volledige naam van de oorspronkelijke auteur: **CEES BAVIUS** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van het I.B.V.A. Holland bv te Alkmaar.

© 2023 Anco Entertainment bv - Toneeluitgeverij Vink bv

Internet: www.toneeluitgeverijvink.nl

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (YouTube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij het Auteursrechtenbureau **I.B.V.A. HOLLAND bv**

Postbus 363

1800 AJ Alkmaar

Telefoon 072 - 5112135

Website: www.ibva.nl

Email: info@ibva.nl

ING bank: 81356 – IBAN: NL08INGB0000081356 BIC: INGBNL2A

Geen enkele andere instantie dan het IBVA heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Vergunning tot opvoering:

1. Aankoop van minimaal **7** tekstboekjes bij de uitgever.
2. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart (tevens bewijs van aankoop), met uw gegevens, naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Vergunning tot HER-opvoering(en):

1. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart met uw gegevens naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% worden verhoogd. Het tarief wordt met 20% verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen drie weken voorafgaand aan de voorstelling.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

Rechten BELGIË: Toneelfonds JANSSENS, afd. Auteursrechten,

Telefoon (03)3.66.44.00,

E-mail: bestellen@toneelfonds.be en Website: www.toneelfonds.be.

Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

PERSONEN:

Aantal spelers in totaal; 10 of 11 heren en 9 of 10 dames.

5 figuranten (kinderen) en een voice over.

Mogelijkheid voor meerdere dubbelrollen.

Bezetting staat bij elke eenakter beschreven.

U dient bij uw zaaleigenaar te informeren of de muziekrechten in een totaalcontract worden voldaan. Is dit niet het geval dan dient U contact op te nemen met: BUMA/STEMRA

VAN BOEKWEITBOER TOT DRONEPILOOT

PROLOOG

PERSONEN: *(in volgorde van opkomst)*

Horatius - Monnik, gekleed in een donkere pij

Boer - Henk

Neeltje - Boerendochter

Boerin - Moeder van Neeltje

Joosias – Postbode (Posteerder), gekleed in ouderwets kostuum

HORATIUS: Welkom, dames en heren

U bevindt zich op oude, historische grond, waarop al eeuwenlang is geboerd. Bedrijf ik retoriek als ik aan u vraag of hier, op deze plek, op deze hoeve, over 100 jaar, nog steeds een boerenbedrijf zal staan?

(Horatius wordt onderbroken door de boer, achtervolgd door zijn dochter)

BOER: Nee, nee, nee en nog eens nee.

DOCHTER: Pappa....

BOER: Ik luister niet. Ik luister nooit meer. Nóóit meer, horen jullie.

Altijd moet ik luisteren.

Ik luister niet meer.

Ik doe het niet meer

Nooit meer!

(De boer loopt kwaad weg, zijn dochter gaat hem achterna)

HORATIUS: Voorspoed, maar ook tegenspoed, kenmerkte het eeuwenlange boeren hier in Overijssel. Hier bij de rivier De Vecht, de grootste kleine of de kleinste grote.

In 1722 bijvoorbeeld is al de boekweit bevroren door nachtvorst. Er heerste hongersnood in geheel Overijssel. En neem het jaar

1745. De veepest!! Grote financiële schade en zorgen en verdriet in alle boerengezinnen.

Armoede en tegenslag op de boerenerven is van alle tijden.

(Horatius wordt onderbroken door de boerin, die de boer zoekt)

BOERIN: Heeft u mijn man gezien? Draagt een blauwe pet. En graan in zijn handen. Daar speelt hij mee. De godganse dag. Met dat graan in zijn handen.

Hij loopt hier maar over het erf, als een verdwaalde, met die graankorrels in zijn handen. Hij zegt niets meer. Hij ziet niets meer. Hij doet niets meer. Hij wil niets meer. Ik ben bang, weet u. Bang.

(De boerin loopt weg)

HORATIUS: Boer zoekt touw.

Armoede en tegenslag op de boerenerven is van alle tijden.

Weet u, dat in ruim dertig jaar het aantal boerenbedrijven gehalveerd is?

Stelt u zich dat eens voor: 6 boeren per dag stoppen met boeren.

Dan praten we over de kleine boer, die geen opvolger heeft

(Neeltje en haar moeder lopen door de ruimte naar de binnenbak)

NEELTJE: Dat wil ik ook, Moeder, dat is mijn droom.

Voor de klas staan.

BOERIN: *(hard en schel)* Wil jij je vader nog meer verdriet aan doen? Door weg te gaan? Hebben we daarvoor zo hard gewerkt? Dat de boerderij in vreemde handen komt? Is dat wat jij wilt?

(Neeltje loopt weg, met haar moeder in haar kielzog)

HORATIUS: Waar was ik gebleven?

Oh ja, welkom dames en heren

U bevindt zich dus op oude, historische grond,

Weet u dat ook hier het veen werd afgegraven?

De verveners zo werden zij genoemd, zij die het veen afgroeven.

(Horatius wil verder gaan met zijn verhaal, als hij onderbroken wordt door de postbode, Joosias, die met een bel klingelt)

JOOSIAS: Horatius, weet u waar Prioeres Margiena van Haslo, de schrijfster, is?

Zij moet het contract voor vervener Anton Olde Eggink opmaken.

HORATIUS: Is het Anton eindelijk gelukt?

JOOSIAS: Ja, hier is de opdracht, afgegeven door de Staten.

Vervener Anton Olde Egginkzoon mag zich boekweitboer noemen.

HORATIUS: Hoe weet jij dat, Joosias?

Staat dat op de buitenkant van die enveloppe geschreven?

Jij hebt toch niet weer

Geef hier, die enveloppe!

(Horatius pakt de enveloppe van de postbode en ziet dat deze opengescheurd is)

HORATIUS: Zie je wel, jij hebt jouw neus weer in andermans enveloppen gestoken.

Jij dient de post rond te brengen, niet te lezen!

Dus Anton kan nu gaan boeren.

Aahhh, dan is Johanna een boerendochter, een goede partij dus

JOOSIAS: Johanna...

HORATIUS: Ik weet het, Joosias. Jij hebt een oogje op Johanna. Wat zeg ik, jij hebt twee oogjes op Johanna. Maar zet het uit je hoofd. Zoek een ander.

JOOSIAS: Johanna houdt van mij...

HORATIUS: Liefde is houden van. En houden van is een onvoltooide bezigheid.

Grond moet je hebben, Joosias, eigen grond om te kunnen bebouwen.

Dan pas wordt Johanna jouw bruid.

JOOSIAS: Aan land alleen hebben we niets, Horatius.

De vooruitgang, de vooruitgang is niet tegen te houden.

Wij lopen hier mateloos achter. Als Van der Capellen er niet geweest was, dan hadden we hier in Overijssel nog de drostendiensten.

We gaan naar een andere tijd, Horatius. Het leven verandert.

Jullie zijn kleine denkers. Je moet groot denken, veel groter.

Het graan van uw brood komt uit Amerika. Het vlees uit Argentinië.

Wij hergebruiken alles nog voor onszelf. De mest voor het land en we maken veekoeken van het gewas.

Kunstmest, Horatius, kunstmest. Dat is de toekomst.

Andere tijden. Andere gewassen.

En wat doen wij hier?

Alsof we nog in de middeleeuwen leven .... Wij zijn nog aan het boekweiten!

HORATIUS: Grote woorden voor een kleine posteerder

JOOSIAS: Ik heb het de Vrouw met het Zicht gevraagd

HORATIUS: De Vrouw met het Zicht ..... De Heks (*mompelt Latijnse teksten*)

JOOSIAS: De Vrouw met het Zicht zegt ook dat de nieuwe tijd aanbreekt, dat de wereld zal veranderen, dat er machines komen...

HORATIUS: Hekserij..... Zwarte magie..... (*prevelt Latijnse teksten*)

JOOSIAS: De vrouw met het Zicht heeft mij ook verteld dat Johanna en ik elkaar zullen ontmoeten in de nieuwe stallen, stalboxen!

HORATIUS: De nieuwe stallen? Welke nieuwe stallen?

JOOSIAS: Olde Eggink heeft geen stallen, hij heeft geen vee, hij is een vervener. (*Houdt de brief omhoog*) En straks is hij een boekweitboer.

(*De Klokken luiden!*)

HORATIUS: Prioeres Margiena!

Posteerder, wij moeten gaan.

EINDE

VAN BOEKWEITBOER TOT DRONEPILOOT

HET VEEN

PERSONEN: *(in volgorde van opkomst)*

Priores Margiena - gekleed in ouderwetse witte kloosterkledij

De Vecht - gekleed in een witte bruidsjurk

Joosias - Posteerder

Horatius - Monnik

De Vrouw met het Zicht - geheel gekleed in het zwart

Johanna - Boerendochter

Het Veen speelt zich af rond de eeuwwisseling (1900)

(De kerkkokken luiden.

Priores Margiena van Haslo zit achter haar bureau en schrijft)

MARGIENA: “Serpenterend stroomt de rivier de Vecht in haar dal, soms lusteloos, maar steeds vaker vol venijn”. Dat schreef Thomas Stieltjes, de architect van de Nederlandse waterwegen in zijn dagboek in 1865 over de rivier de Vecht.

Thomas Stieltjes heeft veel voor Overijssel gedaan: kanalen gegraven, sluizen gebouwd. De schippers waren blij met de kanalen. Dat was hun nieuwe bruid. En gezamenlijk vierde men het economisch gewin.

(Zij staat op en spreekt kwaad en verontwaardigd het publiek toe)

MARGIENA: Maar kijk naar de Vecht, die ooit zo prachtige regenrivier. Zij verwilderde en meanderde tot wanhoop van de Verveners. Zij zocht haar weg, onbekommerd en door niemand geremd dan door de natuur zelf. En men heeft haar gekortwiekt, gekanaliseerd, gestuwd: 25 kilometer ingekort.

Maar wie heeft ooit die verstoten bruid om haar mening gevraagd?

DE VECHT: J'acuse!!

Mijn naam is de Vecht

Ik word ook wel de

Grootste kleine of de kleinste grote rivier genoemd

Ik bedoel maar

Ik ben niet zomaar een waterpartijtje

Ik ben een zuivere regenrivier, 167 km lang

Lang voordat u vuur kon maken, laat staan op twee benen lopen

Zocht ik al mijn weg hier door dit onherbergzame landschap

Tezamen met mijn meanders

In samenspraak met de rotsen, de heuvels, het zand, de bomen

Mijn bomen, die trouwe metgezellen, die stille getuigen van de
tijd

Zij kennen mijn verhaal, mijn pijn, mijn verdriet, mijn tranen.....

J'acuse!!

Mijn naam is de Vecht

De grootste kleine of de kleinste grote

Weet u hoe vaak ik bezongen ben?

Hoe vaak men mij de liefde heeft verklaard?

Al die woorden, die zinnen

Ik heb ze omarmd, gekoesterd, geankerd in mijn hart

De Vecht Ik hoorde de boerin zingen en de jonkvrouw dichten.

Ik zag de grote, stille knecht en de winterkraaien die het veen
afgroeven,

Hun silhouetten één met de omgeving, hun verwantschap met het ruige land. Ik zag de bittere armoede die verveners dwong ook op die gure winterse dagen het veen in te gaan

(Horatius en de postbode komen op. Horatius geeft de brief van de Staten aan Prioeres Margiena deze ziet dat de brief open is gemaakt en kijkt Horatius vragend aan Horatius haalt zijn schouders op en wijst naar Joosias, de postbode)

MARGIENA: Joosias, heb je nu weer....

Het zij zo, wat is dat is, en dat zal nooit veranderen.

(Margiena leest de brief)

MARGIENA: *(tot Horatius)* Dus Anton en Geertje mogen gaan boeren.

Wel, dan kan de mooie Johanna....

JOOSIAS: met mij trouwen. Kunnen wij eindelijk samen zijn.

Prioeres Margiena, u bent een vrouw met statuur

Kunt u Anton...Johanna en ik ...naar u luistert hij wel.

HORATIUS: Anton en luisteren. Dat is heel grappig, Joosias.

Anton luistert naar niemand. Anton heeft nog nooit geluisterd.

Hij is altijd al vreemd geweest, anders dan de anderen, net zoals die vrouw in het zwart die hier over de veengronden dwaalt, die vreemde woorden spreekt. Iedereen is bang voor haar. Maar Anton niet.

MARGIENA: Nee, en dat zou jij ook niet moeten zijn, Horatius.

(De Vrouw met het Zicht komt op het paard aangereden en galoppeert over de weide)

HORATIUS: *(roept)* De vrouw met het zicht. Hekserij. Zwarte magie

(Horatius wil wegrekken)

MARGIENA: *(roept boos)* Horatius!! *(Horatius blijft op afstand staan)*

DE VROUW: De Verveners

Zo werden zij genoemd

Zij, die in de plaggenhutten leefden

Zij, die 's morgens in de vroegte

Zodra het 's zomers licht begon te worden
Het veen ingingen
Man, vrouw en kinderen
Voor een schamel loontje
Dat 's avonds veelal opgedronken werd
In de kroeg van de veenbaas
Win, win voor de veenbaas
Diepe armoede voor hen
Die als de zon haar hoogste punt bereikte
Terugkeerden uit het veen

De Verveners
Zo werden zij genoemd
Zij, die zich afbeulden in het veen
Het blauw en zwarte veen
Het bruine geld
De Vrouw Bonkaarde, grauwveen, dagveen
As is verbrande turf
Huisbrandturf of baggerturf
Het dagveen was voor hen
Zij, die als de zon haar hoogste punt bereikte
Terugkeerden uit het veen

MARGIENA: *(roept tot Horatius)* Anton is een harde werker, Horatius. Lange, zware dagen in het veen. En Zuinig, dat is hij ook. Het is hem gelukt om van dat schamele loon een klein stukje afgegraven veen te kunnen kopen!!!!

DE VROUW: De Verveners,
Zo werden zij genoemd
Zij, die als de zon in de zomer
Haar vroegste punt bereikte
Terugkeerden uit het veen
Om het kleine stukje land dat zij bezaten

Te bebouwen

Zij, de Verveners

De pioniers

Die noodgedwongen

Gedreven door armoede

Probeerden te boeren op onvruchtbaar land

*(De Vrouw met het Zicht galoppeert over de weide en verdwijnt
over de weg)*

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneeluitgeverijvink.nl de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 info@toneeluitgeverijvink.nl

 072 5112407

TONEEL
UITGEVERIJ **INK**

“Samenspelen” is ons motto